
GENERAL CONSIDERATIONS ON THE EUROPEAN NEIGHBOURHOOD POLICY

Ina Raluca TOMESCU

Assoc. Prof. PhD., „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

Abstract: *The European Neighbourhood Policy represents one of the central pillars of the European Union’s external action, having been conceived as a response to the challenges generated by the EU enlargement of 2004. The primary objective of this policy was to prevent the emergence of new dividing lines between the European Union and its neighboring states by promoting an area of stability, security, and prosperity. In essence, the ENP reflects the Union’s ambition to project values such as democracy, the rule of law, and respect for human rights in its immediate neighborhood, without, however, offering an explicit prospect of accession.*

Keywords: *European Union, Neighbourhood Policy, external borders, security*

**Contact details
of the
author(s):** Email: ina.tomescu@gmail.com

Introducere

Politica europeană de vecinătate (PEV) reprezintă unul dintre pilonii centrali ai acțiunii externe a Uniunii Europene, fiind concepută ca răspuns la provocările generate de extinderea UE din 2004. Obiectivul principal al acestei politici a fost evitarea apariției unor noi linii de divizare între Uniunea Europeană și statele vecine, prin promovarea unui spațiu de stabilitate, securitate și prosperitate, ENP reflectând, în esență, ambiția Uniunii de a proiecta valori precum democrația, statul de drept și respectarea drepturilor omului în vecinătatea sa imediată, fără a oferi însă o perspectivă explicită de aderare. Această abordare diferențiază politica de extindere de politica de vecinătate, aceasta din urmă fiind mai flexibilă și adaptată diversității contextelor regionale.

În contextul actual, marcat de instabilitate geopolitică, conflicte armate și competiție strategică, Politica europeană de vecinătate a devenit un instrument esențial pentru securitatea Uniunii Europene, întrucât stabilitatea vecinătății este direct legată de securitatea internă a UE¹.

¹ Fraser Cameron, Rosa Balfour, *The European Neighbourhood Policy as a conflict prevention tool*, EPC Issue Paper No.47/2006, A European Policy Centre — Conflict Prevention Partnership Publication, p. 5, <https://www.epc.eu/publication/The-European-Neighbourhood-Policy-as-a-conflict-prevention-tool-232418/>

Fundament juridic și evoluție

Politica europeană de vecinătate (PEV) are ca obiectiv prevenirea apariției unor noi linii de divizare pe continentul european, precum și consolidarea unor relații mai strânse și mai consistente între Uniunea Europeană și statele sale vecine. Deși nu constituie un cadru pentru extindere, PEV se bazează pe un interes comun în promovarea reformelor, stabilității și modernizării în statele partenere. Implementarea sa se realizează prin planuri de acțiune diferențiate, specifice fiecărei țări, elaborate de comun acord și adaptate nevoilor, priorităților și capacităților fiecărui stat partener².

Aria de aplicare a Politicii Europene de Vecinătate a fost definită foarte clar, incluzând inițial două dimensiuni principale: vecinătatea sudică și cea estică. Astfel, PEV acoperă 12 state participante la Parteneriatul Euro-mediteranean, Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Siria, Tunisia și Autoritatea Palestiniană, precum și state din vecinătatea estică, respectiv Republica Moldova, Ucraina și Belarus. Ulterior, Armenia, Azerbaidjan și Georgia au fost, de asemenea, integrate în cadrul acestei politici, extinzându-i astfel sfera de aplicare³.

În ceea ce privește Federația Rusă, aceasta a optat pentru o abordare distinctă, refuzând includerea relațiilor sale cu Uniunea Europeană în cadrul Politicii Europene de Vecinătate. În schimb, a preferat consolidarea unui parteneriat strategic cu UE, stabilit pe baze de egalitate în cadrul summitului de la Sankt Petersburg din 2003. Acest parteneriat s-a concretizat prin crearea a patru „spații comune”: un spațiu economic (cu accent pe energie și mediu), un spațiu al libertății, securității și justiției, un spațiu al cooperării în domeniul securității externe și un spațiu dedicat cercetării, educației și culturii.

Totodată, Comisia Europeană a definit principalele instrumente de implementare ale PEV⁴. În primul rând, rapoartele de țară, elaborate pentru fiecare stat partener, oferă o evaluare detaliată a situației politice și economice, a cadrului instituțional și sectorial, precum și o analiză a relațiilor bilaterale cu Uniunea Europeană. În al doilea rând, planurile de acțiune, specifice fiecărei țări și elaborate în comun de Comisie și statul partener, stabilesc prioritățile de reformă pentru o perioadă de 3-5 ani, fiind ulterior aprobate în cadrul Consiliilor de Asociere. Acestea urmau să fie, în perspectivă, înlocuite de acorduri de vecinătate mai cuprinzătoare⁵.

Un rol esențial îl are și Instrumentul European de Vecinătate, conceput pentru a completa, într-o primă etapă, asistența acordată prin instrumentele financiare existente (precum TACIS⁶ și MEDA⁷) și pentru a valorifica experiența programelor de cooperare din perioada 2004-2006, acordând o atenție deosebită cooperării transfrontaliere. Ulterior, acest mecanism a fost consolidat prin crearea Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat (IEVP), destinat tuturor statelor incluse în PEV, dar și Rusiei, care, deși nu a participat formal la politică, a menținut astfel o legătură funcțională cu aceasta prin intermediul cooperării financiare.

² European Commission, *European Neighbourhood Policy. Strategy Paper*, Brussels, 12.5.2004 COM(2004) 373 final

³ Doina Bordeianu, *Politica Europeană de Vecinătate. Cazul Republicii Moldova și al Ucrainei*, Ed. Lumen, Iași, 2007, p. 65.

⁴ Paul Duță, *Politica Europeană de Vecinătate - o alternativă la integrarea în UE*, Sfera politicii, nr. 116-117/2005, p. 20.

⁵ Kristof Kleenmann, *The European Neighbourhood Policy - A Reality Check How effective is the European Neighbourhood Policy in promoting good governance?*, Civil Society Against Corruption, Romanian Academic Society, 2010, p. 6.

⁶ Programul Asistență Tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente (TACIS) a oferit sprijin financiar atât pentru asistență tehnică, cât și pentru măsuri de cooperare transfrontalieră în domenii precum infrastructura, combaterea criminalității organizate și protecția mediului.

⁷ Programul Măsuri de însoțire financiară și tehnice (MEDA) a oferit asistență statelor mediteraneene în vederea sprijinirii tranziției economice și a creării unei Zone de Liber Schimb Euro-Mediteraneene, prin promovarea reformelor economice și sociale.

În decembrie 2006, Comisia Europeană a publicat un raport privind progresele înregistrate în cadrul PEV, însoțit de recomandări menite să consolideze eficiența acestei politici. Comunicarea adresată Consiliului și Parlamentului European, intitulată „Cu privire la consolidarea Politicii Europene de Vecinătate”⁸, evidențiază atât punctele forte, cât și limitele acesteia, propunând măsuri concrete de îmbunătățire, inclusiv dezvoltarea unor noi instrumente financiare.

Începând cu anul 2007, cooperarea cu statele vecine a fost finanțată în principal prin Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat⁹, completat de programele derulate de Banca Europeană de Investiții. Acest instrument, mai flexibil și mai bine adaptat obiectivelor de politică publică decât mecanismele anterioare, a beneficiat de o alocare financiară de aproximativ 12 miliarde de euro pentru perioada 2007-2013, reprezentând o creștere semnificativă față de perioada precedentă¹⁰.

În plus, Comisia Europeană a introdus două mecanisme financiare inovatoare. Facilitatea de guvernanță a fost concepută pentru a recompensa statele partenere care înregistrează progrese semnificative în implementarea reformelor, oferindu-le sprijin financiar suplimentar. De asemenea, Fondul de Investiții pentru Vecinătate a fost instituit pentru a sprijini împrumuturile acordate de instituțiile financiare internaționale, precum Banca Europeană de Investiții sau Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, contribuind astfel la stimularea investițiilor și a dezvoltării economice în statele partenere.

Prin aceste instrumente și mecanisme, Politica Europeană de Vecinătate se conturează ca un cadru complex și dinamic, orientat nu doar spre cooperare politică, ci și spre susținerea transformărilor economice și instituționale în statele aflate la frontierele Uniunii Europene.

Următoarea etapă în evaluarea și consolidarea inițiativei aferente Politicii Europene de Vecinătate a fost marcată de adoptarea Comunicării Comisiei intitulată „O Politică Europeană de Vecinătate consolidată”, din 5 decembrie 2007, care propunea, pentru anul 2008 și pentru perioada imediat următoare, aprofundarea integrării economice și facilitarea unui acces extins pe piețe, liberalizarea graduală a pieței forței de muncă și creșterea mobilității, precum și intensificarea angajamentului Uniunii Europene în direcția soluționării conflictelor înghețate¹¹. Comunicările Comisiei privind „Implementarea PEV în 2007” și „Implementarea PEV în 2008” (3 aprilie 2008 și 23 aprilie 2009) au oferit o evaluare de ansamblu a progreselor realizate, precum și orientări privind acțiunile viitoare la nivelul fiecărui stat partener, subliniind, totodată, necesitatea sporirii vizibilității PEV și evidențierea rolului dialogului deschis promovat de Uniunea Europeană în gestionarea conflictelor regionale.

Uniunea pentru Mediterana

Aprofundarea Politicii Europene de Vecinătate (PEV) a continuat în anul 2008 prin lansarea și dezvoltarea a două inițiative majore de cooperare regională – Uniunea pentru Mediterana și Parteneriatul Estic – concepute pentru a consolida cadrul existent al PEV și pentru a completa alte mecanisme regionale deja funcționale.

La propunerea președintelui francez Nicolas Sarkozy, în martie 2008, Consiliul European a aprobat, iar la 20 mai 2008 Comisia Europeană a publicat comunicarea intitulată „Procesul

⁸ European Commission, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, On Strengthening the European Neighbourhood Policy*, COM(2006) 726 final, Brussels, 4 December 2006.

⁹ Oana Mihaela Mocanu, *Politica Europeană de Vecinătate – Noi Inițiative. Contribuții ale României*, Institutul European, colecția de studii nr. 23/2009, p. 10.

¹⁰ *Ibidem*, p. 12.

¹¹ Oana Mihaela Mocanu, *op. cit.*, p. 11.

Barcelona: Uniunea pentru Mediterana"¹², care stabilea cadrul instituțional și direcțiile de dezvoltare ale noii inițiative. Uniunea pentru Mediterana a fost concepută ca un parteneriat multilateral destinat să stimuleze integrarea și coeziunea regională în spațiul euro-mediteranean. Structura sa reunește statele membre ale Uniunii Europene, Comisia Europeană, precum și statele participante la Procesul Barcelona și alte țări mediteraneene.

Din punct de vedere instituțional, Uniunea pentru Mediterana dispune de mecanisme proprii, inclusiv o Adunare Parlamentară Euro-Mediteraneană, un Secretariat permanent și reuniuni la nivel înalt organizate periodic. În esență, aceasta poate fi interpretată ca o evoluție a Procesului Barcelona, miza principală fiind creșterea vizibilității și atragerea de resurse financiare suplimentare, provenite atât din surse publice, cât și private, inclusiv din partea instituțiilor financiare internaționale.

Parteneriatul Estic

Lansată de Polonia și Suedia la 23 mai 2008, având ca obiectiv consolidarea relațiilor UE cu statele din vecinătatea sa estică, această inițiativă depășește cadrul tradițional al Politicii Europene de Vecinătate, propunând atât aprofundarea cooperării bilaterale și a integrării progresive cu partenerii estici, cât și instituirea unui cadru permanent de cooperare multilaterală.

Obiectivul său central consta în consolidarea cooperării regionale cu Ucraina, Republica Moldova, Georgia, Azerbaidjan, Armenia și Belarus, precum și în sporirea relevanței dimensiunii estice în cadrul PEV¹³.

Inițiativa reflectă, în mod deosebit, interesul Poloniei de a aduce în prim-plan importanța vecinătății estice a Uniunii Europene, contribuind la dezvoltarea unei dimensiuni estice coerente a PEV și, implicit, la creșterea perspectivelor de apropiere – inclusiv, în viziunea unor actori, de aderare – pentru state, precum Ucraina. Totuși, reacțiile inițiale nu au fost unanim favorabile, Ucraina manifestând o anumită reticență față de includerea într-un cadru comun alături de state cu perspective europene mai îndepărtate, precum Azerbaidjan sau Armenia.

Obiectivul fundamental al Parteneriatului Estic constă în sprijinirea celor șase state partenere în procesul de dezvoltare și de convergență cu standardele europene, în conformitate cu principiile diferențierii, condiționalității și responsabilității comune între Uniunea Europeană și statele partenere. Deși accentul este pus pe dimensiunea bilaterală, inițiativa introduce, în mod semnificativ, și o componentă multilaterală¹⁴.

Printre direcțiile prioritare se numără încheierea unor acorduri de asociere aprofundate, inclusiv instituirea unor zone de liber schimb cuprinzătoare, crearea unei comunități economice de vecinătate, facilitarea mobilității cetățenilor prin liberalizarea treptată a regimului de vize, consolidarea securității energetice și întărirea capacității administrative a statelor partenere.

Deși implementarea Parteneriatului Estic se confruntă cu provocări semnificative, acestea pot fi compensate de potențialul cadrului de dialog politic și de asociere pe care îl oferă. Considerat un instrument esențial pentru integrare graduală, armonizare legislativă și promovarea reformelor, succesul său depinde în mod decisiv de capacitatea de adaptare a mecanismelor sale la evoluțiile regionale și la noile provocări¹⁵.

¹² European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council *Barcelona Process: Union for the Mediterranean*, COM(2008) 319 (Final), Brussels, 20 may 2008.

¹³ Consiliul Uniunii Europene, *Declarația comună a reuniunii la nivel înalt de la Praga privind Parteneriatul estic*, Praga, 7 mai 2009.

¹⁴ Gheorghe Constantin Balaban, *Politica europeană de vecinătate - Note de curs*, Editura Universitară, București, 2009, p. 86.

¹⁵ Oana Mihaela Mocanu, *op. cit.*, p. 14.

Consolidarea Politicii Europene de Vecinătate

Comunicarea Comisiei Europene din 2011, intitulată „Un răspuns nou în contextul schimbărilor din țările vecine”¹⁶, marchează o reformare a Politicii Europene de Vecinătate (PEV), având ca obiectiv principal consolidarea sprijinului acordat proceselor de reformă din statele partenere.

Noua abordare se întemeiază pe principiul diferențierii, prin adaptarea obiectivelor și a instrumentelor de cooperare la specificul fiecărei țări. În acest sens, planurile de acțiune devin mai flexibile și mai bine calibrate, permițând ajustarea priorităților, inclusiv din perspectiva alocărilor financiare. Totodată, este consolidat principiul condiționalității, sprijinul financiar al Uniunii Europene fiind corelat direct cu progresele înregistrate în domenii precum democrația, statul de drept și respectarea drepturilor omului¹⁷.

Strategia pune un accent deosebit pe promovarea democrației, prin crearea unor instrumente dedicate, precum Fondul european pentru democrație și facilitățile de sprijin pentru societatea civilă. În paralel, se urmărește intensificarea dialogului politic și a cooperării în domeniul securității, atât la nivel bilateral, cât și în cadrul structurilor regionale.

Pe plan economic, noua PEV vizează stimularea unei creșteri durabile și incluzive, prin promovarea investițiilor, dezvoltarea mediului de afaceri și reducerea disparităților regionale. Sunt încurajate reformele macroeconomice, crearea de locuri de muncă și implementarea unor programe de dezvoltare agricolă și rurală. De asemenea, este susținută extinderea zonelor de liber schimb și aprofundarea integrării comerciale, Uniunea Europeană rămânând principalul partener economic al statelor vizate¹⁸.

Strategia prevede, totodată, consolidarea cooperării sectoriale în domenii-cheie, precum cercetarea, inovația, educația (inclusiv mobilitatea academică), energia, schimbările climatice, transporturile și tehnologiile informației. În funcție de nivelul reformelor, statele partenere pot beneficia și de facilități privind liberalizarea regimului de vize.

În anul 2015, Înalțul Reprezentant și Comisia Europeană au adoptat revizuirea Politicii Europene de Vecinătate, redefinind cadrul de cooperare propunând noi modalități de construire a unor parteneriate mai eficiente și mai adaptate realităților din vecinătatea Uniunii.

PEV se întemeiază pe angajamentul comun al Uniunii Europene și al statelor partenere de a coopera în domenii prioritare, având la bază valori precum democrația, statul de drept, respectarea drepturilor omului și coeziunea socială. În urma revizuirii, au fost stabilite trei direcții prioritare suplimentare ale cooperării: promovarea dezvoltării economice în scopul asigurării stabilității, consolidarea securității și gestionarea aspectelor legate de migrație și mobilitate¹⁹.

Un principiu fundamental al PEV revizuite îl constituie diferențierea, care reflectă diversitatea aspirațiilor și a nivelurilor de apropiere ale statelor partenere față de Uniunea Europeană. În acest context, UE promovează parteneriate personalizate, adaptate specificului fiecărei țări. Această abordare favorizează asumarea responsabilității de către statele partenere și permite o mai mare flexibilitate în adaptarea sprijinului oferit, în funcție de obiectivele și capacitățile fiecărei țări.

¹⁶ Comisia Europeană, *Comunicare comună către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Un răspuns nou în contextul schimbărilor din țările vecine*, Bruxelles, 2011, COM/2011/0303 final.

¹⁷ Dorin-Mircea Dobra, *EU neighborhoods crisis and the failure of the European Neighborhood Policy*, revista Polis, nr. 3/2016, p. 137.

¹⁸ Gheorghe Ciascai, *Eastern Partnership of European Union and the limits of the Europeanization of the East*, revista Polis, nr. 4/2015, pp. 112-113.

¹⁹ www.eeas.europa.eu/eeas/european-neighborhood-policy_en?ettrans=ro

Totodată, PEV revizuită pune accent pe implicarea sporită a statelor membre ale Uniunii Europene și pe consolidarea responsabilității comune în implementarea politicii²⁰.

Odată cu agresiunea militară a Rusiei împotriva Ucrainei, sistemul internațional bazat pe reguli a fost pus în pericol, iar granițele valorilor și ale identității democratice și orientate spre pace ale Uniunii Europene au devenit frontiere defensive. Vecinii din Est ai Uniunii Europene (Parteneriatul Estic) suportă presiunea de a fi în centrul conflictului (Ucraina) sau sunt afectați de urmările acestui război. În condițiile date, noua geopolitică a Uniunii Europene ar putea să se axeze pe un concept actualizat privind Parteneriatul Estic de azi (Ucraina, Republica Moldova, Georgia, Armenia și Azerbaidjan), având la bază o abordare diferită privind vecinătatea UE²¹.

Deși Parteneriatul Estic a fost inițial fundamentat pe obiectivele de „stabilitate și prosperitate”, evoluțiile geopolitice recente au determinat redefinirea sa în jurul conceptului de reziliență. În contextul intensificării presiunilor exercitate de Federația Rusă asupra vecinătății estice, evidențiate inclusiv prin anexarea Crimeei, Uniunea Europeană a adoptat, în iunie 2016, Strategia Globală a Uniunii Europene, care a pus accent pe consolidarea capacității UE și a partenerilor săi de a face față provocărilor de securitate²².

Conceptul de reziliență a dobândit astfel o semnificație extinsă, vizând nu doar capacitatea statelor membre de a rezista, ci și întărirea stabilității țărilor din vecinătate. Această schimbare de paradigmă reflectă tranziția de la viziunea optimistă a unui „cerc de prieteni” la realitatea unui mediu regional marcat de tensiuni și instabilitate²³.

În acest context, Summitul Parteneriatului Estic de la Bruxelles a avut loc într-un climat de incertitudine accentuată, pe fondul escaladării tensiunilor dintre Rusia și Ucraina. La reuniune au participat majoritatea statelor partenere, cu excepția Belarus, care se retrăsese anterior din inițiativă în urma sancțiunilor europene. Dezbaterile au fost dominate de riscurile iminente de conflict, confirmate ulterior prin declanșarea războiului din Ucraina.

Conflictul a evidențiat nu doar o confruntare militară, ci și una ideologică, între modelul promovat de Vladimir Putin și valorile euroatlantice fundamentate pe democrație, stat de drept și respectarea drepturilor omului. În acest sens, Parteneriatul Estic a devenit un element central al noii geopolitici a Uniunii Europene, viitorul securității europene fiind strâns legat de evoluțiile din această regiune.

Răspunsul Uniunii Europene a fost prompt și multidimensional: adoptarea unor pachete de sancțiuni împotriva Rusiei, acordarea de asistență umanitară Ucrainei și refugiaților, precum și recunoașterea statutului de țări candidate la aderare pentru Ucraina și Republica Moldova. De asemenea, UE a susținut perspectiva europeană a Georgia și a intervenit prin misiuni civile în zone sensibile, precum frontiera dintre Armenia și Azerbaidjan²⁴.

În ansamblu, evoluțiile recente demonstrează că stabilitatea statelor din Parteneriatul Estic nu mai reprezintă doar o preocupare regională, ci o componentă esențială a securității Uniunii Europene în ansamblu. Frontiera estică a UE devine astfel un spațiu decisiv pentru configurarea ordinii

²⁰ Marinela Mîrzac, *Uniunea Europeană și Parteneriatul Estic*, Technical Scientific Conference of Undergraduate, Master, PhD students, Technical University of Moldova, Chișinău, 2022, pp. 320-323.

²¹ Ioana Elena Secu, *Parteneriatul Estic în contextul agresiunii militare ruse împotriva Ucrainei. Perspective asupra noii geopolitici a Uniunii Europene*, Institutul European, colecția de studii nr. 47/2023, p. 6.

²² *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy*, Brussels, June 2016.

²³ Christian Kaunert, *EU Eastern Partnership, Hybrid Warfare and Russia's Invasion of Ukraine*, Eucrium, nr. 2/2022, p. 158.

²⁴ Ioana Elena Secu, *op. cit.*, p. 12.

europene, aflat la intersecția a două modele antagonice: unul autoritar și revizionist, și celălalt bazat pe valori democratice și cooperare internațională.

Concluzii

Politica Europeană de Vecinătate s-a conturat, de-a lungul timpului, ca un instrument esențial al acțiunii externe a Uniunii Europene, reflectând dorința acesteia de a asigura stabilitatea și securitatea în proximitatea sa geografică. Prin promovarea valorilor fundamentale europene - democrația, statul de drept și respectarea drepturilor omului - Uniunea a încercat să creeze un cadru de cooperare solid cu statele vecine, bazat pe interese comune și beneficii reciproce. Cu toate acestea, eficiența PEV a fost adesea limitată de absența unei perspective clare de aderare, ceea ce a redus motivația unor state partenere de a implementa reforme profunde și sustenabile.

În același timp, evoluțiile geopolitice recente, inclusiv conflictele din vecinătatea estică și instabilitatea din regiunea sudică, au evidențiat vulnerabilitățile acestui instrument și necesitatea adaptării sale continue. Uniunea Europeană a fost nevoită să își regândească abordarea, accentuând diferențierea și flexibilitatea în relația cu statele partenere, precum și consolidarea dimensiunii de securitate. Astfel, PEV nu mai este doar un mecanism de export al normelor europene, ci și un instrument strategic prin care Uniunea își protejează propriile interese.

Politica Europeană de Vecinătate rămâne un pilon important al politicii externe a Uniunii Europene, însă succesul său depinde de capacitatea de adaptare la noile realități internaționale și de găsirea unui echilibru între promovarea valorilor și apărarea intereselor strategice. Numai printr-o abordare coerentă și flexibilă, Uniunea poate transforma vecinătatea sa într-un spațiu de stabilitate și cooperare durabilă.

Bibliografie

- Balaban Gheorghe Constantin, *Politica europeană de vecinătate - Note de curs*, Editura Universitară, București, 2009.
- Bordeianu Doina, *Politica Europeană de Vecinătate. Cazul Republicii Moldova și al Ucrainei*, Ed. Lumen, Iași, 2007.
- Cameron Fraser, Balfour Rosa, *The European Neighbourhood Policy as a conflict prevention tool*, EPC Issue Paper No.47/2006, A European Policy Centre - Conflict Prevention Partnership Publication.
- Ciascai Gheorghe, *Eastern Partnership of European Union and the limits of the Europeanization of the East*, revista Polis, nr. 4/2015.
- Comisia Europeană, *Comunicare comună către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Un răspuns nou în contextul schimbărilor din țările vecine*, Bruxelles, 2011, COM/2011/0303 final.
- Consiliul Uniunii Europene, *Declarația comună a reuniunii la nivel înalt de la Praga privind Parteneriatul estic*, Praga, 7 mai 2009.
- Dobra Dorin-Mircea, *EU neighborhoods crisis and the failure of the European Neighborhood Policy*, revista Polis, nr. 3/2016.
- Duță Paul, *Politica Europeană de Vecinătate - o alternativă la integrarea în UE*, Sfera politicii, nr. 116-117/2005.
- European Commission, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, On Strengthening the European Neighbourhood Policy*, COM(2006) 726 final, Brussels, 4 December 2006.
- European Commission, *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council Barcelona Process: Union for the Mediterranean*, COM(2008) 319 (Final), Brussels, 20 may 2008.
- European Commission, *European Neighbourhood Policy. Strategy Paper*, Brussels, 12.5.2004 COM(2004) 373 final.
- Kaunert Christian, *EU Eastern Partnership, Hybrid Warfare and Russia's Invasion of Ukraine*, Eucrim, nr. 2/2022.
- Kleenmann Kristof, *The European Neighbourhood Policy - A Reality Check How effective is the European Neighbourhood Policy in promoting good governance?*, Civil Society Against Corruption, Romanian Academic Society, 2010.
- Mîrzac Marinela, *Uniunea Europeană și Parteneriatul Estic*, Technical Scientific Conference of Undergraduate, Master, PhD students, Technical University of Moldova, Chișinău, 2022.
- Mocanu Oana Mihaela, *Politica Europeană de Vecinătate – Noi Inițiative. Contribuții ale României*, Institutul European, colecția de studii nr. 23/2009.
- Secu Ioana Elena, *Parteneriatul Estic în contextul agresiunii militare ruse împotriva Ucrainei. Perspective asupra noii geopolitici a Uniunii Europene*, Institutul European, colecția de studii nr. 47/2023.
- *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy*, Brussels, June 2016.